ISSN -2583-147X (P), **Vol.- 9, Issue No.X, January 2024**
Bastabatara Pariprakash Prachee
Peer Reviewed and Referred Research Journal

ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ନୂତନତାର ସ୍ୱର : ସୁବୋଧ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଚିନ୍ମୟ ସାମଲ

ନାଟକ ସମସାମୟିକ ସମାଜର ଏକ ନିଖୁଣ ପ୍ରତିଛବି । ଉଭୟ ସମୟ ଓ ସମାଜର ଏକ ପାରସ୍ପରିକ ବନ୍ଧନ ନାଟକ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ହୋଇଥାଏ । ସାମ୍ପ୍ରତିକ ନାଟକ କେବଳ ମନୋରଞ୍ଜନ ଅବସ୍ଥାରେ ଯେ ଆଉ ନାହିଁ, ତାହା ଯେକୌଣସି ବୌଦ୍ଧିକ ଦର୍ଶକଏବଂ ପାଠକଗୋଷ୍ଠୀ ଅନୁଭବ କରିପାରିବେ । ଅବଶ୍ୟ ମନୋରଞ୍ଜନ ଭାଗ ତଥା ରସ ଉତ୍ପତ୍ତି ନାଟକର ପ୍ରମୁଖ ଅଙ୍ଗ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ନାଟକର ସ୍ୱର ଟିକିଏ ଭିନ୍ନମୁଖୀ, ଟିକିଏ ଅଲଗା । ସମସାମୟିକ ମୁଖ୍ୟ ସମସ୍ୟା ନିର୍ବାଚନ ତଥା ତା'ର ସୁନ୍ଦର ରୂପାୟନ ଦ୍ୱାରା ଲୋକଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ ଆଜିର ନାଟକର ପ୍ରମୁଖ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଟକ ସେହି ସମୟର ସମାଜର କଥା କୁହେ । ସମାଜ ବ୍ୟତିରେକ ବା ସମାଜକୁବାଦ ଦେଇ ନାଟ୍ୟରଚନା ବା ନାଟ୍ୟାଭିନୟ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ପ୍ରତିଟି ନାଟ୍ୟକାରଙ୍କୁ ତତ୍ ସମୟର ପରିବେଶ ସହ ଜଡ଼ିତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ନୋହିଲେ ସମାଜର ପ୍ରତିଟି ସମସ୍ୟା ସହିତ ସେ ଅବଗତ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ନାଟକଟି ମଧ୍ୟ ସମୟୋପଯୋଗୀ ହୋଇନଥାଏ । ପୂର୍ବେ ନାଟକ କାବ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା । ପରେ ଏ ହେଲା ଦୃଶ୍ୟକାବ୍ୟ । ତେଣୁ ଦୃଶ୍ୟ ବା ଦର୍ଶନ ନାଟକର ଭାଗ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରୁଥିବାରୁ ଏହାକୁ କେବଳ ରଚନା ଭାବରେ ସୀମିତ ରଖିଦେଲେ ହୋଇଯାଏ ନାହିଁ; ଦର୍ଶକୀୟ ରୁଚିକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇ ଏକ ସମସାମୟିକ ବା ସାଂପ୍ରତିକ ସମସ୍ୟାକୁ ବିଷୟ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ମନୋରଞ୍ଜନକୁ ଆଧାର କରି ଉପଯୁକ୍ତ ନାଟ୍ୟାଭିନୟ ସର୍ବାଦୌକରଣୀୟ ।

ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସମୟର ନାଟ୍ୟକାରମାନେ ବୁଦ୍ଧିଦୀପ୍ତ ଏବଂ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ । ନବନବ ତରୁଣ ପ୍ରତିଭାମାନ ମଧ୍ୟ ନାଟକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକକୁ ରୁଦ୍ଧିମନ୍ତକରେ । ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇଆସୁଥିବା ସମସ୍ତ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଚିନ୍ତାଧାରାର ବିଳୟରେ ମୌଳିକ ଚିନ୍ତାଧାରା ଯାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଉତ୍କଳୀୟ ଚିନ୍ତାଧାରା, ଉତ୍କଳୀୟ ମାଟି-ପାଣି-ପବନରେ ସମୃଦ୍ଧ, ତାହାର ପ୍ରୟୋଗ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପଞ୍ଚମ ଦଶକରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସପ୍ତମ ଦଶକର ମଧ୍ୟଭାଗ, ଏହି ସମୟ ଖଣ୍ଡ ତତ୍‌ସମୟରେ ନାଟ୍ୟ ପରିବେଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବେଶ୍ ଚହଳ ପକାଇଥିଲା । ନାଟ୍ୟକାର ମନୋରଞ୍ଜନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନାଟ୍ୟକାରମାନେ ନିଜ ନିଜର ନାଟକ ରଚନାର ଆଦର୍ଶ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରି ସେହି ଧରଣର, ସେହି ଶୈଳୀର ନାଟ୍ୟରଚନା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଏହିଭଳି ରଚନାକୁ କେହି କେହି ନବନାଟ୍ୟଧାରା (ଆନ୍ଦୋଳନ ?)ର ନାଟକ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ତ କେହି କେହି 'ଉଦ୍ଭଟ' ବା 'Absurdity'ର ମୋହର ମାରିଲେ । ନାଟକ ବୌଦ୍ଧିକତା ସ୍ୱରୂପ ପାହାଡ଼ର ଶୀର୍ଷରୋହକୁ ଛୁଇଁଲା । ପ୍ରଥମ କଥା ତତ୍‌ସମୟର ନାଟ୍ୟକାରମାନେ ବୃତ୍ତିଜୀବି ଏବଂ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ । ନାଟକ ରଚନା ଏବଂ ଅଭିନୟ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିଶା ଥିଲା; ପେଶା ନୁହେଁ । କୌଣସି ଏକ ସାମୟିକ ଉତ୍ସବ, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବା ନାଟକ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମାନଙ୍କରେ ସେମାନେ ଏକତ୍ରିତ ହେଉଥିଲେ ଏବଂ ନାଟକ ଅଭିନୟ କରୁଥିଲେ । ଦ୍ୱିତୀୟରେ ସେହି ସମୟ ବେଳକୁ ସ୍ଥାୟୀ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚର ବିଳୟ ଘଟି ସାରିଥିଲା । ତଥାପି କାଁ ଭାଁ କେତୋଟି ନାଟକ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ରଙ୍ଗମଂଚରେ (ଉଭୟ ଗ୍ରୁପ 'ଏ' ଓ 'ବି') ଅଭିନୀତ ହେଉଥିଲା । ଏହା ବାଦ୍ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ନାଟକ ପ୍ରାୟ ସୌଖିନ ଅଣପାରମ୍ପରିକ / ଅସ୍ଥାୟୀ ମଂଚରେ ଅଭିନୀତ ହେଉଥିଲା । ସମସ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବିଦ୍ୱାନ ନାଟ୍ୟକାରମାନଙ୍କର ନାଟକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯୋଗଦାନ ଏବଂ ପ୍ରାୟ ଏକ ପ୍ରକାର ନାଟକୀୟ ଗଢଣ (form)କୁ ଆଧାର କରି ନାଟକ ରଚନା ହୁଏତ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱ ନାଟ୍ୟ ଦରବାରରେ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଆସନ ଯୋଗାଇ ଦେଇପାରିଥିଲେ ହେଁ ଯେ ନାଟକର ମୁଖ୍ୟ ନିୟନ୍ତା, ନାଟକକୁ ଉଭୟ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଦର୍ଶନ, ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନା ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରି ବସନ୍ତି, ସେହି ଦର୍ଶକମାନେ କ୍ରମେ ମଂଚଠାରୁ ଦୂରେଇ ଗଲେ । ନାଟକ କେବଳ ସୀମିତ ହୋଇଗଲା କେତୋଟି ହାତଗଣତି ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ । ତେଣୁ

ଏହିଭଳି ଅସମୟରେ ନାଟକ ପୁଣି ମୁହାଁଇଲା ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଡ଼କୁ । ପ୍ରାୟ ଉତ୍ତର ଅଶୀ ସମୟର ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନର ସ୍ୱର ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ । ଏହି ସମୟରେ ପ୍ରମୁଖ ନାଟ୍ୟକାରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ନାଟ୍ୟକାର ସୁବୋଧ ପଟ୍ଟନାୟକ ଅନ୍ୟତମ, ଯାହାଙ୍କ ନାଟକରେ ନୂତନତାର ସ୍ୱର ସ୍ୱତଃ ବାରି ହୋଇପଡ଼େ ।

ନାଟ୍ୟକାର ସୁବୋଧ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ଜନ୍ମ ହୁଏ ୧୯୬୪ ମସିହା ଫେବୃଆରୀ ୧ ତାରିଖ ପୁରୀଠାରେ । ପିତା ଡ. ପ୍ରମୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର ପଟ୍ଟନାୟକ ଏବଂ ମାତା ଡ. ଶଶୀପ୍ରଭା ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ପୁତ୍ର ସୁବୋଧ ପଟ୍ଟନାୟକ ଜଣେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ହୁଅନ୍ତୁ । ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ଏଥିନିମନ୍ତେ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପାଠ ପଢିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ତାଙ୍କ ସହ ଏକ ସାକ୍ଷାତ୍‌କାରରେ ସେ କୁହନ୍ତି, ଏହି ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପାଠ ପଢୁଥିବା ସମୟରେ ସେ ହଷ୍ଟେଲରେ ରହୁଥିଲେ । ହଷ୍ଟେଲରେ ରହୁଥିବା ସମୟରେ ସେ ନିୟମିତ ବଡ଼ ପିଲାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରାଗିଙ୍ଗ୍ (Ragging)ର ଶିକାର ହେଉଥିଲେ । ଏହି ରାଗିଙ୍ଗ୍ ସମୟେ ସମୟେ ଏତେ ଭୟାନକ ହେଉଥିଲା ଯେ ତାଙ୍କୁ ଏଥିପାଇଁ ନିସ୍ତୁକ ମାଡ଼ ମଧ୍ୟ ମରା ଯାଉଥିଲା । ଯେଉଁଥିପାଇଁ ତରୁଣ ସୁବୋଧ ପରବର୍ତୀ ସମୟରେ ଗୁଣ୍ଡାଗିରି କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଛାଇ ନଥିଲେ । ସେହି ସମୟର ଗୁଣ୍ଡାଗିରି କରୁଥିବା ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରଦୀପ ସ୍ୱାଇଁଙ୍କ ସହ ସେ ହାତ ମିଳାଇଥିଲେ । ବ୍ରହ୍ମପୁର ବସ୍‌ଷ୍ଟାଣ୍ଡରେ ରହି ବିଭିନ୍ନ ବସ୍‌ରୁ ଚାନ୍ଦା ଆଦାୟ କରିବା ଥିଲା ସୁବୋଧ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ; କିନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା ହଷ୍ଟେଲରେ ତାଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ରାଗିଙ୍ଗ୍ (Ragging) କରିଥିବା ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂର ଶେଷବର୍ଷର ଛାତ୍ର ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଭୂୟାଁଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବା । ତରୁଣ ସୁବୋଧ ଏହି ଗୁଣ୍ଡାଗିରି କରିବା କାରଣରୁ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପଢାରେ ବ୍ୟାଘାତ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ସମୟକ୍ରମେ ଏମାନେ ପୋଲିସ୍‌ମାନଙ୍କର କ୍ରୂର ଦୃଷ୍ଟିରେ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିଗଲେ । ପୋଲିସମାନଙ୍କର ଘନଘନ ଆକ୍ରମଣ ତରୁଣ ସୁବୋଧ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ଯାଗାରେ ଲୁଚିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିଲା । ତରୁଣ ସୁବୋଧଙ୍କର ଏହିପରି ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ ଘୁରିବୁଲୁଥିବା ସମୟରେ ଦୈବାତ୍ ଭେଟହୁଏ ଏକାମ୍ର ଥିଏଟର, ଭୁବନେଶ୍ୱର ପ୍ରାଣପ୍ରତିଷ୍ଠାତା କମଳଲୋଚନ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସହ ଏବଂ ଏହିଠାରେ ହିଁ ତରୁଣ ସୁବୋଧ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପଢା ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଯାଏ ଏବଂ ନାଟକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ବଢେ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ହେବାର ଯାହା ପିତାମାତାଙ୍କର ଆଶା ଥିଲା, ତାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ତଳିତଳାନ୍ତ ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏକ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନାଟ୍ୟକାର ହେବାର ଇଚ୍ଛା ତାଙ୍କର ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ । ନାଟ୍ୟକାର ଏବଂ ନାଟ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତି ଏଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ବହୁ ଉତ୍ସାହିତ କରନ୍ତି ।

ଏକାମ୍ର ଥିଏଟରରେ ଅଭିନୀତ ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ବହୁ ନାଟକରେ ସେ ଅଭିନୟ ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ସେ ଏକ ସାକ୍ଷାତକାରରେ କୁହନ୍ତି, ତାଙ୍କ ନାଟ୍ୟଜୀବନର ମାର୍ଗଦର୍ଶକ ହେଉଛନ୍ତି ଦୁଇଜଣ ନାଟ୍ୟ ବିଶେଷଜ୍ଞ – ଅଜିତ୍ ଦାସ ଏବଂ ବିଜୟ ମହାନ୍ତି । ୧୯୮୨ ମସିହାରେ ନାଟ୍ୟକାର ଶ୍ରୀ ସୁବୋଧ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଶିକ୍ଷାରମ୍ଭ ହୁଏ ଉତ୍କଳ ସଙ୍ଗୀତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ନାଟକ ବିଭାଗରେ । ସେ ନାଟକ ବିଷୟରେ ଅଧିକ କିଛି ଅଧ୍ୟୟନ ନିମନ୍ତେ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ମଧ୍ୟ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ । ନୂଆଦିଲ୍ଲୀରୁ ଓଡ଼ିଶା ଆସିବା ପରେ ୧୦ ନଭେମ୍ବର ୧୯୮୯ ମସିହା ତାଙ୍କ ନିଜସ୍ୱ ଏକ ନାଟ୍ୟସଂସ୍ଥା 'ନାଟ୍ୟଚେତନା' ଗଠନ କରିଥିଲେ ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ।

ନାଟ୍ୟ ଚେତନା:

ଏକ ଅଣବ୍ୟବସାୟିକ, ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ, ରାଜନୀତିକ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରୁ ମୁକ୍ତ ଏକ କ୍ରାନ୍ତିକାରୀ ନାଟ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଯାହା ସାମାଜିକ ସଚେତନତା ଆଣିବା ପାଇଁ ଓ ଭାରତୀୟ କଳାର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧ । ଖ୍ରୀ. ୧୯୮୫ ରୁ ଉତ୍କଳ ସଙ୍ଗୀତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱରର କେତେକ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ମିଳିତ ଉଦ୍ୟମରେ ଗଠିତଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନ, ଖ୍ରୀ. ୧୯୮୬ ରୁ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିଭୁକ୍ତ ହୋଇ ତା'ର ନିଜସ୍ୱ ଶୈଳୀରେ ବିଗତ ୨୫ ବର୍ଷ ଭିତରେ ୨୯ଟି ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ନାଟକ ଓ ୪୩ଟି ଚେତନା ନାଟକ ପ୍ରଯୋଜନ କରିସାରିଲାଣି । ଏହାର ପ୍ରାଣପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ତଥା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ହେଉଛନ୍ତି ଶ୍ରୀ ସୁବୋଧ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଯିଏ ନାଟକରେ ଡିଗ୍ରୀଧାରୀ । 'ଅନ୍ତରଙ୍ଗ' ଓ 'ଚେତନା' ନାଟକଶୈଳୀ ତାଙ୍କର ଉଦ୍ଭାବନ । ତାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଆଜି ଜାତୀୟ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ (ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ, କେନିଆ, ନରୱେ, ବେଲ୍‌ଜିୟମ୍, କାନାଡ଼ା, ହଙ୍ଗ୍‌କଙ୍ଗ୍, ବ୍ରାଜିଲ୍) ସ୍ତରରେ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକକୁ ପରିଚିତ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିପାରିଛି ନାଟ୍ୟଚେତନା ।

ନାଟ୍ୟଚେତନାର ସ୍ଥାୟୀ କର୍ମପୀଠ 'ନାଟ୍ୟଗ୍ରାମ', ଖୋର୍ଦ୍ଧା ନିକଟରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏଠାରେ ନିୟମିତ ନାଟକ ତାଲିମ ଦିଆଯାଉଛି । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଲୋକନାଟ୍ୟ ମେଳା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଛି । ଦେଶ ବିଦେଶର ନାଟ୍ୟକର୍ମୀ, ନାଟ୍ୟବିତ୍, ନାଟ୍ୟଦଳମାନଙ୍କର ଏହା ଏକ ମିଳନସ୍ଥଳ, ନାଟ୍ୟଗ୍ରାମ ମିଉଜିୟମ୍, ପୁସ୍ତକ ଏବଂ କଣ୍ଢେଇ, ଫଟୋ, ପୋଷ୍ଟର, ଅଡିଓ, ଭିଡିଓ ସଂଗ୍ରହାଳୟ ଆଦି ନାଟ୍ୟଗ୍ରାମର ଆକର୍ଷଣ । ନାଟ୍ୟଚେତନାର ତ୍ରୟମାସିକ ପତ୍ରିକା 'ନାଟ୍ୟସ୍ୱର' ଏବଂ ନାଟକ ବହିଗୁଡିକ ନିୟମିତ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଚାଲିଛି ।

ନିଶାବର୍ଜିତ, ସରଳ, ସଂସ୍କୃତ ସାମାଜିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଥିବା ଦଳଗତ ପବିତ୍ର ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଜୀବନ ପ୍ରଣାଳୀ ନାଟ୍ୟଚେତନାର ଆଦର୍ଶ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦାନ ବା ସାମୟିକ ସାଂଗଠନିକ ଅନୁଦାନ,

ପୁସ୍ତକ ବିକ୍ରୟଲବ୍ଧ ଧନ, ନାଟ୍ୟଭିକ୍ଷା ଦ୍ୱାରାଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଆଜିଯାଏ ବି ରହିଛି ।

ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନାଟ୍ୟ ସୃଜନ:

ସମାଜ ଜୀବନର ଉପେକ୍ଷିତ ଗୋଷ୍ଠୀର ସ୍ୱର ନାଟକ ମାଧ୍ୟମରେ ଜନତା ଦରବାରରେ ଉପସ୍ଥିତ କରାଇବା ହିଁ ହେଉଛି ନାଟ୍ୟକାର ତଥା ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଅନୁଷ୍ଠାନ ନାଟ୍ୟଚେତନାର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲା ନାଟକ 'ବଣମଣିଷ' ୧୯୮୬-୮୭ ମସିହାରେ । ଏଥିରେ କୌଣସି ସଂଳାପର ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଏହା ହେଉଛି 'Mime' ବା 'ମୂକ ନାଟକ' । ପ୍ରାଚୀନ ଓ ଆଧୁନିକ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସ୍ଥିତି ସଂଘର୍ଷକୁ ନାଟ୍ୟକାର ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଖୁଣ ଭାବରେ ଚିତ୍ରିତ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରାଚୀନ ସମୟରେ ମଣିଷ କଂଚା ମାଂସ ଖାଉଥିଲା । ଗଛର ବଳ୍‌କଳ ପିନ୍ଧୁଥିଲା । ମଣିଷ ମଣିଷ ପରସ୍ପରକୁ ଚିହ୍ନି ପାରୁନଥିଲା । ଆଜିର ଆଧୁନିକ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ତାହାହିଁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଆଧୁନିକ ସମୟର ମଣିଷ ବିଚାରବନ୍ତ, ଶିକ୍ଷିତ । ତଥାପି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ଅପର ମଣିଷକୁ ବୁଝିପାରେନା । ହୁଏତ କେବେ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେନା । ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଯାଇଛି ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ । ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ମନୋଭାବର ଅଭାବ ହିଁ ଏହି ପାର୍ଥକ୍ୟର ମୂଳ କାରଣ ବୋଲି ନାଟ୍ୟକାରଙ୍କ ମତ ।

'କାଠ' ନାଟକ (୧୯୯୨) ନାଟ୍ୟଚେତନାର ଏହା ପରର ନାଟକ । ଏହା ଏକ ସତ୍ୟ ଘଟଣାଭିତ୍ତିକ ନାଟକ । ନାଟକର ଲୋକପ୍ରିୟତା ଜଣାପଡେ ଏହାର ମଂଚାଭିନୟରୁ । 'କାଠ' ନାଟକର ପ୍ରଦର୍ଶନ ଉଭୟ ଜାତୀୟ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ (ଇଟାଲୀ, ଫ୍ରାନ୍‌ସ, ପ୍ୟାରିସ୍, ବେଲଜିୟମ୍, ନେଦରଲ୍ୟାଣ୍ଡ) ସ୍ତରରେ ପ୍ରାୟ ୫୪ଥର ଅଭିନୀତ ହୋଇଛି । 'କାଠ ବାବଦରେ ପଦେ...' ରେ ନାଟ୍ୟକାରଙ୍କ ମତ- "୧୯୮୫ ମସିହାରେ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ଏକ ବସ୍ତିରେ କିଛିଦିନ ରହିଥିଲି, ସେତେବେଳେ 'କାଠ' ନାଟକର ପ୍ରକୃତ ଗୁରେଇକୁ ଭେଟିଥିଲି ।" ଏହି ଗୁରେଇର ଜୀବନ କାହାଣୀକୁ ନେଇ ରଚିତ ଏବଂ ଅଭିନୀତ ନାଟକ 'କାଠ' । ଗୁରେଇର କାଠ ପାଇଁ ସଂଘର୍ଷ ଏବଂ ଶେଷରେ ନିଜ ସ୍ୱାମୀର ଶବକୁ ଦାହ କରିବା ପାଇଁ କାଠ ନପାଇ ନିଜେ କାଠ ହୋଇଯିବା ଆଦି ବିଷୟବସ୍ତୁର ସାରମର୍ମ ହେଉଛି ନାଟକ 'କାଠ' ।

ନାଟ୍ୟ ଚେତନାର ଏହା ପରର ନାଟକ 'ଭୂତ' (୨୦୦୩) । ଶିଳ୍ପଭିତ୍ତିକ ଓ ପଲ୍ଲୀଭିତ୍ତିକ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ସଂଘର୍ଷ ଓ ତହିଁରୁ ପଲ୍ଲିଭିତ୍ତିକ ସମାଜର ଦାରୁଣ ବିପର୍ଯ୍ୟୟକୁ ନାଟ୍ୟକାର ସ୍ପଷ୍ଟତାର ସହ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ତେବେ ଏହି ସଂଘର୍ଷର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ହେଉଛି ଟି.ଭି. । ଏହି ଟି.ଭି.କୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ନାଟକର କଥାବସ୍ତୁ ଗତିଶୀଳ । ବିଜ୍ଞାନର ଦ୍ରୁତପ୍ରସାର ଓ ପ୍ରଚାର ଯୋଗୁଁ ବିଭିନ୍ନ ଶିଳ୍ପଭିତ୍ତିକ ସଂସ୍ଥାନ ଗଢିଉଠୁଥିଲେ ହେଁ ଏଥିରେ ପାରମ୍ପରିକତାର ବିଲୟ ଖୁବ୍ ଦୁଃଖର ବିଷୟ, ଯାହା ନାଟ୍ୟକାରଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଆଜିର ସମାଜକୁ ସୂଚାଇ ଦେବାକୁ ଚାହିଁଛନ୍ତି । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ମନେପଡ଼େ ଶ୍ରୀ ଗୋଦାବରୀଶ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ପାଠକ ମହଲରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରିଚିତ ଗଳ୍ପ 'ମାଗୁଣିର ଶଗଡ଼' । ସେ ଯାହାବି ହେଉ, ଶିଳ୍ପଭିତ୍ତିକ ଭୋଗବାଦୀ ନଗର ସଂସ୍କୃତି ଓ ଦ୍ରୁତନଗରାୟନ ମାର୍ଗରେ ଧାବିତ ପଲ୍ଲୀସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟରେ ଚିରନ୍ତନ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଏବଂ ଶେଷରେ ପାରମ୍ପରିକ ସଂସ୍କୃତିର ପରାଜୟଏହି ନାଟକର ଭାବବସ୍ତୁ ।

ମହାବାତ୍ୟାର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ରଚିତ ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟତମ ନାଟକ 'ଗୀତ' । ଯେଉଁଥିରେ 'ଗୀତ' ହିଁ ଏହି ନାଟକର ମୂଳବିନ୍ଦୁ । ଗୀତକୁ ଆଧାର କରି ନାଟକର ଆରମ୍ଭ ଏବଂ ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ନାଟକର ପରିସମାପ୍ତି । ନାଟ୍ୟକାର ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ଚାହିଁଛନ୍ତି, ଜୀବନ ଏକ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ପ୍ରବାହ । ଶତ ବାଧାବିଘ୍ନ ମଧ୍ୟରେ ଅମଳୀନ ଦୀପ ଶିଖାଟିଏ ହୋଇ ସେ ଜଳୁଥାଏ । ଯେହେତୁ ସଙ୍ଗୀତକୁ ନେଇ ନାଟକର ପରିକଳ୍ପନା, ତାହାହିଁ ହୋଇଛି ଏଇ ନାଟକର ପ୍ରଧାନ ଆକର୍ଷଣ ।

ସେହିପରି ନାଟ୍ୟକାରଙ୍କ ଆଦିବାସୀଭିତ୍ତିକ ନାଟକ ହେଲା 'ଧଳାସୁନା', 'ଫୁଲ', 'ବଣ', 'କାଠ' ଇତ୍ୟାଦି । ଯେଉଁଥିରେ ଆଦିବାସୀ ସମସ୍ୟାକୁ ଅତି ନିଖୁଣତାର ସହ ଦେଖାଇବା ସହିତ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନର ବାଟ ମଧ୍ୟ ବାହାର କରିଛନ୍ତି । କେତେକ ନାଟକରେ କୌଣସି ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନର ଦାୟିତ୍ୱ ଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ଉପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଛାଡି ଦେଇଛନ୍ତି । ଏହା ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନାଟକର ଅନ୍ୟତମ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ । କୃଷକ ସମସ୍ୟାକୁ ଭିତ୍ତିକରି ରଚିତ ଏବଂ ବହୁବାର ଅଭିନୀତ ତାଙ୍କ ନାଟକ 'ମା'ଟି' । ଏକ ସତ୍ୟଘଟଣାକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି ରଚିତ ଏହି ନାଟକରେ ନାଟ୍ୟକାର କୃଷକମାନଙ୍କ ମୂଳ ସମସ୍ୟାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟତାର ସହ ଉପସ୍ଥାପନ କରିପାରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେଥିରେ ସଫଳତା ମଧ୍ୟ ପାଇଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ସୁବୋଧ ପଟ୍ଟନାୟକ ଏହିପରି ବହୁ ମୌଳିକ ନାଟକର ସଫଳ ସ୍ରଷ୍ଟା । ତା' ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ମନଛୁଆଁ ଗଳ୍ପର ମଧ୍ୟ ସେ ନାଟ୍ୟରୂପ ଦିଅନ୍ତି । ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗାଳ୍ପିକ ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ 'ଆବୁପୁରୁଷ' ଗଳ୍ପକୁ ଆଧାର କରି ତାଙ୍କ ନାଟକ 'ଆବୁ', ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଗଳ୍ପ 'ସାରିପୁଓ'ର ନାଟ୍ୟରୂପ 'ସାରିପୁଓ', ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ କରଙ୍କ ରଚିତ 'ସୁଅ ମୁହଁରେ ପତର' ଆଧାରରେ ତାଙ୍କ ନାଟକ 'ସୁଅ', ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତୀଙ୍କ ଗଳ୍ପ 'ରେବତୀ'ର ନାଟ୍ୟରୂପ 'ରେବ' ଏବଂ 'ଡ଼ାକମୁନ୍‌ସୀ' ଆଧାରରେ ରଚିତ ତାଙ୍କ ନାଟ୍ୟରୂପ 'ବାବୁ', ସେହିପରି ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁଙ୍କ ବହୁ ପଠିତ ଗଳ୍ପ 'ବିହଙ୍ଗ ବିପ୍ଳବ'ର ନାଟ୍ୟରୂପ 'ବିହଙ୍ଗ ବିପ୍ଳବ' ଅନ୍ୟତମ । ମୂଳକାହାଣୀର କେବଳ ଖିଅଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ

ନିଜସ୍ୱ ଶୈଳୀରେ ଗଳ୍ପଟିର ନାଟ୍ୟରୂପ ଦିଅନ୍ତି, ଯାହା ନାଟକକୁ ମୌଳିକ, ଅଭିନବ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କରିଦିଏ । ବେଳେ ବେଳେ ମୂଳ କାହାଣୀର ଶେଷଭାଗ ବା ଉପସଂହାର ଯାହା ହୋଇଥାଏ, ନାଟ୍ୟକାର ସେହି ଭାଗଟିକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ନିଜସ୍ୱ ମତ ଆଧାରରେ ନାଟକଟିର ଶେଷ ଭାଗଟିକୁ ଗଢନ୍ତି । ଯାହା ଉଭୟ ନାଟକ ଏବଂ ମୂଳଗଳ୍ପଟି ମୌଳିକ ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଲାଗେ । ତଥାପି ମୂଳକାହାଣୀର ଆତ୍ମା ବା ମୂଳସ୍ୱର, ଯାହା ମୂଳସ୍ରଷ୍ଟା ତାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ମାଧ୍ୟମରେ ଏ ସମାଜକୁ ଏକ ନୂତନ ବାର୍ତ୍ତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ; ତାହା ନାଟକରେ ପରିଲକ୍ଷିତ । ନାଟ୍ୟକାର ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ମୂଳସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ଏପରି କରିଥାନ୍ତି ।

ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବିଷୟକୁ ନେଇ ନାଟ୍ୟକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଭିନ୍ନ ଛୋଟ ନାଟକ ରଚିତ ହୋଇଛି । ଏହିସବୁ ଛୋଟ ନାଟକ ଭିତରେ ରହିଛି 'ନିଶା କରେ ନାଶ', 'ଆଃ', 'ଖଡ଼ି ଗଲା ଗଡି ଗଡି', 'ପାଣି ପାଣି ପାଣି', 'ଦୁଃଖିଆର ଦୁଃଖ କଥା', 'ପାଣିଚାନ୍ଦା', 'ଫୁଲ କରେ କଥା', 'ବ ଆଉ ବାଅ', 'ଟିପଚିହ୍ନ' ଏବଂ 'ତେଲିଆ ମୁଣ୍ଡରେ ତେଲ' ପ୍ରଭୃତି । ଏସବୁ ତାଙ୍କର 'ନାଟୁଆଙ୍କ ନାଟ' (୧୯୯୫) ନାମକ ସଂକଳନରେ ସଂକଳିତ ହୋଇଛି ।

ନାଟ୍ୟକାରଙ୍କ ନାଟକ ରଚନା ଏବଂ ତାର ଅଭିନୟ କରିବାର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ନାଟକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶ ଲାଭ କରିବା ସେ ଦେଶର ନାଟ୍ୟରୀତିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ଭାରତୀୟ ନାଟ୍ୟ କୌଶଳକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା । ଯାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଉତ୍କଳୀୟ ମାଟି, ପାଣି, ପବନରେ ନିହିତ । ଯାହା ଦ୍ୱାରା ନାଟକ କୌଣସି 'ଜଣ'ରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନ ହୋଇ ହେବ 'ଗଣ'ର । ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟାର ଉପସ୍ଥାପନ ଏବଂ ତାର ନିରାକରଣ, ଯାହା ନାଟକ ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ସମ୍ଭବ । ଏପରି ନାଟ୍ୟ ପଦ୍ଧତିକୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତି ନାଟ୍ୟକାର ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ । ନାଟକର ମଂଚଶୈଳୀର ଆଡ଼ମ୍ବରତାରେ ବିଶ୍ୱାସୀ ନୁହଁନ୍ତି । କେବଳ ବାଉଁଶ ଓ ଠେଙ୍ଗାକୁ ଆଧାର କରି ମଂଚରେ ତାହାର ସଜ୍ଜକରଣ କରି ନାଟକ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ କରାଇବା ନାଟ୍ୟକାରଙ୍କ କେବଳ ନାଟକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ, ମଂଚ ଅଭିଜ୍ଞତାର ମଧ୍ୟ ପରିଚୟ ଦିଏ । ତେଣୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଟକର ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା ମଧ୍ୟ ସୁବଳିଷ୍ଠ ।

ନାଟ୍ୟକାର ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ନାଟକ ରଚନା ଏବଂ ମଂଚାଭିନୟ ଅଦ୍ୟାବଧି ଜାରି ରହିଛି । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ଏଇ କେତୋଟି ପୃଷ୍ଠରେ ଆଲୋଚନା ଲେଖି ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ଦେବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଆଶା କରାଯାଇପାରେ, ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ 'ନାଟ୍ୟଚେତନା' ଯେଉଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପ୍ରବେଶ ଲାଭ କରିଥିଲା ଓ ନିଜର ଚେତନା ଏବଂ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଶୈଳୀର ନାଟ୍ୟାଭିନୟ ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ସଫଳତା ପାଇଥିଲା ଏବଂ ପାଇଆସୁଛି; ଏହାର ଭବିଷ୍ୟତ ମଧ୍ୟ ଅବ୍ୟାହତ ଏହିଭଳି ଭାବେ ଗତିକରୁ । ସନ୍ତ୍ରତି ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓଡ଼ିଶା ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସେମିନାର, କର୍ମଶାଳା, ସିମ୍ପୋସିୟମ୍, କନ୍‌ଫରେନ୍‌ସ, ଜାତୀୟସ୍ତରୀୟ ନାଟ୍ୟ ପ୍ରତିଯୋଗୀତା ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ନାଟ୍ୟାଲୋଚନାରେ ଯୋଗ ଦେଉଛନ୍ତି । ନିଜର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବକ୍ତବ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରୁଛନ୍ତି । ନିକଟରେ ତାଙ୍କ ସହ ଏକ ସାକ୍ଷାତ୍‌କାରରେ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ, ସମ୍ପ୍ରତି ନାଟକ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ କରାଇବାରେ ଅର୍ଥ ହିଁ ପ୍ରଧାନ ଅନ୍ତରାୟ ସାଜୁଛି । ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ଚେଷ୍ଟା ଚଳାଇଛନ୍ତି ବିଭିନ୍ନ ଜାତୀୟ ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସ୍ତରରୁ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ପାଇଁ । ଏଥିପାଇଁ ସେ ଅନ୍‌ଲାଇନ୍ ଜରିଆରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରାହକ ପାଣ୍ଠି (Fund raising) ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ନାଟ୍ୟଗ୍ରାମ ('ନାଟ୍ୟଚେତନା'ର ସ୍ଥାୟୀ ଠିକଣା), ଯେଉଁଠାରେ ବିଭିନ୍ନ କଳାକାରମାନେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଛନ୍ତି, ନାଟ୍ୟକାର ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ପ୍ରାୟ ସମୟ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ନାଟକ ଅଭିନୟ କରିବା ଦୂରେଥାଉ, ସେଇ କେତେଜଣ କଳାକାରମାନଙ୍କର ଖାଇବା, ରହିବା ଏବଂ ନାଟକ ଅଭ୍ୟାସ କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଅର୍ଥର ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପଡୁଛି । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନାଟ୍ୟକାର ଏବଂ ନାଟ୍ୟ ସମାଲୋଚକମାନେ ନାଟ୍ୟଚେତନା ଏବଂ ନାଟ୍ୟକାର ସୁବୋଧ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଉପରେ ବହୁ ଆଲୋଚନା ଲେଖି ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ ହେଁ ସେହି ନାଟ୍ୟରଚନା ଏବଂ ଅଭିନୟ ପଛରେ ଲୁଚି ରହିଥିବା ଏହି ନିରାଟ ସତ୍ୟ କଥାଟିକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ କୁଣ୍ଠିତ ଏବଂ ଏହି ବିଷୟ ପ୍ରତି ପ୍ରାୟ ଅବଜ୍ଞା କରୁଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ 'ନାଟ୍ୟଚେତନା' ଓଡ଼ିଶାର ଏଭଳି ଏକ ନାଟ୍ୟସଂସ୍ଥା ଏବଂ ପ୍ରଥମ ନାଟ୍ୟସଂସ୍ଥା, ଯାହାର ନାଟକ କେବଳ ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେ ଅଭିନୀତ ହୋଇଛି ତା ନୁହେଁ ଦେଶ ବିଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଅଭିନୀତ ଏବଂ ଉଚ୍ଚପ୍ରଶଂସିତ । ତେବେ ଏହିପରି ଯଦି ସମସ୍ୟା ଆଗକୁ ଲାଗିରହେ, ତେବେ 'ନାଟ୍ୟଚେତନା' ଏବଂ 'ନାଟ୍ୟଗ୍ରାମ' ପରି ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନାଟ୍ୟସଂସ୍ଥା ଯେ ଅତଳ ଗର୍ଭରେ ବିଲୀନ ହେବ, ଏହା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅପେକ୍ଷା ଏଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସାମୂହିକ ଉଦ୍ୟମ ଏବଂ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା, ଯଦ୍ୱାରା 'ନାଟ୍ୟଚେତନା'ର ଭବିଷ୍ୟତ ଆହୁରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳମୟ ହେବ । ଏତିକ ଆଶା, ବିଶ୍ୱାସ ଓ ସମ୍ଭାବନାର ପ୍ରତ୍ୟୟଟିଏ ରଖା ଯାଇପାରେ ।

ଗବେଷକ, ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଗ
ବିଶ୍ୱଭାରତୀ, ଶାନ୍ତିନିକେତନ